Ik doe het woord

Aan het loket wil de fietsenmaker zelf antwoorden, haar zus zegt haar geboortedatum op.

Inhoudsopgave

1. Wie het woord doet
2. De bakfiets naar het Insula College
3. Een pas die zij niet kent
4. Dinsdag is van Hubertus
5. Er staat iemand in de werkplaats
6. Koffers die niet mee mogen
7. Hagel op de N3
8. Slavik neemt de brieven over
9. Wind op de Zeedijk
10. Snezhana kent het adres uit haar hoofd
11. Van de parkeergarage naar zaal 4
12. Iemand houdt de deur open

Hoofdstuk 1- Wie het woord doet

"Geboortedatum," zei Ruslana. "Daarna het adres. Daarna de datum dat je het land binnenkwam. In die volgorde en in geen andere."

Voor hen reed een bestelbus met steigerplanken die een eind buiten de achterdeuren uitstaken. Aan de bovenste plank hing een rode lap. Die sloeg omhoog, bleef een ogenblik tegen het hout staan en viel plat.

"Elf juli zevenenzeventig," zei Liubov.

"Negentienzevenenzeventig. Het hele jaartal. En langzaam, want ze typen mee terwijl je praat."

Liubov hield een versnellingskabel boven haar knie en boog hem tot het zwarte plastic kraakte. Ze had hem die ochtend bij de flat van de stoep gepakt, naast de container, opgerold als een slang die iemand had weggegooid omdat hij niet meer beet. De stukjes mantel die ze eraf trok legde ze in haar linkerhand, en die hand hield ze open op haar been.

"Als ze vragen of je in dienstverband werkt, zeg je nee," zei Ruslana. "Niet nog niet. Nee."

"Nog niet is ook nee," zei Slavik.

"Nog niet is een gesprek. Nee is een vakje."

Klavdiia zat voorin met haar hoed op en de insteekmap plat op haar schoot, met twee handen erop, zoals je een dier vasthoudt dat van een knie kan springen. In de map zaten de vier paspoorten, een vel uit het ziekenhuis in Dnipro met drie stempels, en een foto van Zakhar in een wit overhemd naast een auto die niet van hem was.

"Vragen ze naar mijn zoon?" zei Klavdiia.

"Nee."

"Als ze vragen hoe het met hem gaat, zeg dan dat hij werkt."

"Ze vragen niet hoe het met hem gaat. Ze vragen of wij op één adres wonen en hoeveel kamers dat adres heeft."
"Drie," zei Klavdiia.
"Twee en een gang."
"Een gang met een bed erin is een kamer."
Rechts van de weg lag een berm met een hek en daarachter een weiland met twee paarden in dekens. Ruslana bleef achter de planken rijden. Haar duim ging drie keer over de versnellingspook heen en weer, zonder iets te doen.
"Er was een vrouw uit Charkiv," zei ze, "die is drie keer teruggestuurd. Niet omdat er iets mis was met haar. Ze had als datum van binnenkomst de dag opgegeven waarop ze de grens over kwam, en op het formulier moet de dag staan waarop ze zich hier heeft gemeld. Twee dagen verschil. Drie ochtenden rijden. Drie keer een nummertje uit een apparaat."
"Mm," zei Liubov.
"Zeg het nu."
"De mantel is binnen gescheurd. Daar zit het. Niet in de versteller."
"Ik vroeg je niet naar een kabel."
"Elf juli negentienzevenenzeventig. Brouwersdijk honderdzesenveertig B. Veertien maart."
"Zeven maart. Veertien maart is de dag dat je bij mij op de bank zat met je jas aan. Zeven maart staat op het papier." Ruslana keek in de spiegel. "Slavik, zoek het gebouw op. Of het die laan is of de straat erachter."
Slavik haalde zijn telefoon uit zijn jaszak en hield hem laag, tussen zijn knieën. "Generaal Spoorlaan. Vierentwintig. Er staan drie sterren."
"Een gemeentekantoor met sterren."
"Iemand heeft geschreven dat de stoelen hard zijn."

"Zet het in de kaart."
Klavdiia draaide zich een stuk om. "Kan het daar ook, geld opsturen?"
"Dat is een postkantoor. Of een bank."
"Dan gaan we daarna naar een bank."
"Dan staan we om vier uur nog in Rijswijk."
"Ik heb de hele dag," zei Klavdiia, en ze streek met de rug van haar hand over de map.
"Doe ik mijn hoed af, binnen?"
"Dat hoeft niet."
"In een kantoor doet een mens zijn hoed af."
"Dat is bij mannen," zei Slavik.
"Dan hou ik hem op."
Achterin was de kabel kaal. Liubov rolde de blote binnenkabel om haar vingers tot een ring, zo groot als een oorring voor een paard, en duwde hem in haar jaszak. Door de voering heen bleef hij zichtbaar als een streep. De punt van de kabel was uitgerafeld in zeven draadjes en die stak ze naar beneden, weg van haar heup.
"Nog één keer," zei Ruslana. "De volgorde."
"Datum. Adres. Datum."
"Geboortedatum. Adres. Binnenkomst."
Bij Delft liet de lap de plank los en bleef aan de rand van de achterdeur hangen, waar hij niets meer te waarschuwen had. Ruslana ging naar links, haalde de bus in en bleef links rijden. Klavdiia pakte de greep boven het raam en liet hem niet los toen ze weer rechts gingen. Voorbij de borden naar Zoetermeer stak Ruslana haar hand naar voren. "De map."
Ze legde hem tegen de onderkant van het stuur, met het contactformulier er bovenop, en hield de pen in haar mond tot ze hem nodig had. Haar linkerhand lag

onderaan het stuur. Op de teller stond negentig en achter hen hing een auto die niet inhaalde.
"Je gaat over de streep," zei Slavik.
"Hou het papier bij de hoek vast," zei Ruslana tegen Klavdiia, en Klavdiia legde haar hand op de hoek.
"Rijden," zei Liubov vanaf de achterbank.
"Als ik dit binnen moet invullen, staan we twintig minuten in een hal en gaat loket zeven om half twaalf dicht voor de pauze. Dan rijden we donderdag weer."
Naam. Geboortedatum. Adres. Ze schreef in blokletters, met een onderbreking per bocht. Daaronder stond een vakje voor een e-mailadres en daar zette ze het hare, het adres dat ze in 2019 voor haar werk had gemaakt en dat met tsybulko begon. Daaronder stond: telefoonnummer waarop u bereikbaar bent.
Ze zette een nul en een zes en schreef haar eigen nummer af.
"Ik zet mijn nummer," zei ze. "Dat is praktischer. Jij neemt niet op, en als je opneemt zeg je ja tegen alles wat ze vragen, ook als het een vraag is waar nee op moet."
In de binnenspiegel kwamen de ogen van haar zus. Ruslana keek terug, keek naar de weg, keek weer in de spiegel. De pen hing boven het vakje eronder.
"Het mag ook jouw nummer. Zeg het dan, dan streep ik het door."
Liubov zei niets. Op het laatste stuk voor de afslag kwam de bus met de planken weer naast hen en zijn richtingaanwijzer ging aan.
Liubov sloot haar hand om de stukjes plastic, met de scherpe kanten naar binnen. Slavik haalde het tweede oordopje uit zijn jaszak en deed het in.

"Ik doe het woord voor mijn zus," zei Ruslana. "Zij staat op de Brouwersdijk ingeschreven. Ik spreek namens haar."
De ambtenaar keek naar Liubov, die een halve stap achter haar zus stond met haar linkerhand over haar rechter.
"En dit is?"
"Dat is zij. Rudenko. Met een d, niet met een t."
Hij typte. Achter hem stond een kast met een plant erop waarvan de onderste bladeren bruin waren. Door de ruit kwam zijn stem uit een laag kastje naast de uitsparing, een halve seconde na zijn mond.
"Wil zij haar post digitaal?"
"Op papier. Dat geef ik aan, namens haar."
"Een handtekening onderaan, bij het kruisje. Een krabbel is genoeg."
Hij schoof het formulier onder de ruit door. De pen zat met een kettinkje van balletjes aan het blad vast en hij duwde hem er met een knokkel achteraan.
Liubov nam de pen in haar vuist. Ze zette een streep die bij het kruisje begon en links van het kruisje ophield, en er zaten geen letters in. Naast het vakje bleven twee afdrukken achter, zwart, met de ribbels erin.
"Het telefoonnummer hier, is dat van u of van haar?"
"Van mij. Namens haar."
Hij draaide het formulier om en zette een vinkje. "Komt u de pas volgende week zelf ophalen of komt mevrouw?"
Hij vroeg het aan Ruslana en hij bleef naar Ruslana kijken.
"Ik kom," zei Ruslana.
Op het rek naast de personeelsingang stonden vier fietsen, en bij de derde ontbrak het zadel. Van de zadelpen was een stuk over dat recht omhoog stak, met

een scherpe rand waar de beugel eraf was gebroken. Een kettingslot ging door het achterframe en door de buis van het rek en kwam met de sluiting op de tegels uit.
Liubov hurkte, trok haar jas uit en legde die naast het voorwiel op de stoep. Daar zette ze de bahco op.
Ze pakte het stuur bij de bochten en bewoog het. De hele voorkant bewoog mee, maar laat, een vinger te laat. Ze zette de bahco op de moer boven de stuurpen, draaide een halve slag los en wiebelde de vork heen en weer tegen de kop van het frame. Daar zat het niet. Ze draaide de moer terug, duwde het stuur met haar heup de goede kant op en zette het in de lijn van het voorwiel, door er op haar hurken van voren tegenaan te kijken, zoals je naar een breinaald in een bol wol kijkt.
De ketting hing naar beneden en lag met een lus op de kettingkast. Ze haakte haar duimnagel achter de binnenkant van de schakel, tilde de lus op en legde hem terug op het kleine blad, en draaide het pedaal een halve slag met haar vrije hand tot de tanden pakten.
Haar vingers waren zwart tot in de groeven.
Op het stuur zat een bel waarvan de kap een halve slag los stond. Ze draaide hem aan en liet hem één keer gaan, kort, met haar duim. Tussen de spaken van het achterwiel zat een plat gedrukt chipszakje geklemd; ze trok het los en legde het op de stoep onder de rand van haar jas, met een kiezel erop.
Een vrouw kwam langs met een rollator waarop een boodschappentas zat met een pak beschuit erin.
"Die staat er al een jaar," zei de vrouw.
Liubov knikte naar de fiets.
"Eerst doen ze er een sticker om. Dan komt er een wagen en dan gaan ze allemaal mee. Mijn kleindochter heeft